

Apstiprinu
Liepājas Valsts tehnikums

Direktors _____
(A.Ruperts)
2023.gada 2.janvāris

DDI – 22 – 2023

(DDI ar 42.pielikumiem)

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA PAVĀRAM

Izstrādāta pamatojoties uz Darba aizsardzības likuma 14.pantu un MK 10.08.2010 noteikumiem Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”.

1. Vispārējās darba aizsardzības prasības

1.1. Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas, kuras sasniegušas 18 gadu vecumu, kā arī studenti, kas apgūst apmācības Šajā specialitātē, kurām veikta medicīniskā veselības pārbaude pirms stāšanās darbā, ievadinstruktāža, sākotnējā instruktāža darba vietā un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācība.*

** Nosacījumi par vecumu, medicīnisko pārbaudi nav attiecināmi uz izglītojamiem mācību procesā.*

1.2. Vienu reizi 12 mēnešos strādājošiem jāiziet atkārtota instruktāža. Personas, kas nav instruētas un apmācītas, patstāvīgi darbu veikt nedrīkst. Ja strādājošie neievēro darba aizsardzības noteikumus, viņiem jāiziet atkārtota instruktāža.

1.3. Darbiniekam jāiziet periodiskas veselības pārbaudes.

1.4. Strādājošā pienākumi:

1.4.1. veikt tikai to darbu, kuram persona ir apmācīta un izgājusi darba aizsardzības instruktāžu;

1.4.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;

1.4.3. zināt un ievērot darba laika un atpūtas režīmu (reglamentētie pārtraukumi) atkarībā no darba ilguma un slodzes lieluma;

1.4.4. izmantot rokas instrumentus un ierīces, ko paredz darbu veikšanas tehnoloģija;

1.4.5. ievērot tīrību un kārtību darba telpās;

1.4.6. zināt pirmās palīdzības sniegšanas paņēmienus nelaiemes gadījumā cietušajam.

- 1.5. Prasības darba vietas iekārtošanai un darba veikšanai:
 - 1.5.1. visām kustīgajām un rotējošām mehānismu daļām jābūt nosegtām ar aizsargapvalkiem;
 - 1.5.2. netrīt galda piederumus ar abrazīvu;
 - 1.5.3. ja darba laikā iespējams pieskarties sildierīču sakarsušajām virsmām, jāuzvelk termoizolējoši cimdi;
 - 1.5.4. visām saldējamām ierīcēm jābūt darba kārtībā, tās regulāri jāpārbauda speciālistam;
 - 1.5.5. nestrādāt ar elektroierīcēm, kam ir bojāta barošanas kabeļa izolācija vai kontaktdakša, neizmantojot bojātas rozetes. Aizliegts strādāt ar jauniem tehniskiem līdzekļiem, pirms nav saņemti to lietošanas norādījumi. Aizliegts veikt kaut vai sīku elektroierīču vai rozešu remontu patstāvīgi, tas jā dara elektromontierim;
 - 1.5.6. ventilācijai jābūt darba kārtībā, tā regulāri jāpārbauda speciālistam;
 - 1.5.7. jāseko, lai darba vietas grīda un pieejas vienmēr būtu tīras un sausas;
 - 1.5.8. necelt un nenest smagumus, kuru svars pārsniedz pieļaujamo normu.
- 1.6. Ugunsdrošības pasākumi:
 - 1.6.1. smēķēt tikai īpaši norādītās vietās;
 - 1.6.2. zināt un ievērot ugunsdrošības prasības;
 - 1.6.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsējmašīnām līdzekļiem.
- 1.7. Elektrodrošības prasības:
 - 1.7.1. elektroierīcēm un visām metāla, daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt droši izolētām un iezemētām;
 - 1.7.2. zināt un ievērot elektrodrošības prasības;
 - 1.7.3. regulāri pārbaudīt elektriskās instalācijas un iekārtu vadu kārtību; ja ir bojāta vadu izolācija, nav kārtībā rozetes vai kontaktdakšas, nekavējoties jāziņo uzņēmuma vadībai;
 - 1.7.4. neizmantojot bojātas rozetes;
 - 1.7.5. nepieskarties neizolētiem vadiem, kā arī atklātām, neizolētām elektroiekārtu daļām;
 - 1.7.6. neizvietot uz elektroiekārtām lupatas un citus priekšmetus.
- 1.8. Darba higiēnas prasības darba vietai:
 - 1.8.1. gaisa temperatūrai jābūt diapazonā no 16 līdz 23° C aukstajā gadalaikā, no 16 līdz 27° C siltajā laikā;
 - 1.8.2. relatīvajam mitrumam jābūt diapazonā no 30 līdz 70 %;
 - 1.8.3. gaisa kustības ātrums nedrīkst pārsniegt 0,4 m/s;
 - 1.8.4. darba vietas -apgaismojumam jābūt ne mazākam par 300 lx; gaismekļa konstrukcijai jāpasargā, acis no spuldzes apžilbinošās, ietekmes;
 - 1.8.5. pastāvīgi jāseko roku, matu, nagu tīrībai. Rokas jāmazgā pirms darba sākuma, pēc tualetes apmeklējuma, kā arī pēc katra pārtraukuma darbā un saskares ar netīriem priekšmetiem;
 - 1.8.6. personiskā un darba apģērba glabāšanai jābūt atsevišķai;
 - 1.8.7. jāpārgērbj darba apģērbu pēc darba beigām.
- 1.9. Darbinieks ir tiesīgs, atteikties veikt darbu, vai pārtraukt to, ja darba devējs nav - nodrošinājis nekaitīgus un drošus apstākļus.

2. Darba vides riska faktori

- 2.1. Roku noslodze (atkārtojošās kustības - pārtikas produktu sadalīšana).
- 2.2. Statiskas daba pozas - stāvēt, saliecoties, noliecot galvu uz leju.

- 2.3. Smaguma pārvietošana (pilnas kastes, katli, maisi).
- 2.4. Neatbilstošs mikroklimats darba telpā (paaugstināta vai pazemināta gaisa temperatūra, palielināts vai pazemināts mitrums, ventilācijas trūkums vai caurvējš).
- 2.5. Nepietiekošs vai apžilbinošs apgaismojums.
- 2.6. Elektriskās strāvas iedarbība bojātas iekārtas gadījumā.
- 2.7. Paklupšanas, pakrišanas un paslīdēšanas iespēja (sliekšņi, slīpumi, nelīdzena grīda, slidenas pārvietošanās virsmas, šķēršļi pārvietošanās ceļos).
- 2.8. Roku traumatisms - sagriešanās ar asiem priekšmetiem (griežamie instrumenti).
- 2.9. Apdedzināšanās vai applaucēšanās pieskaroties karstām virsmām, aplejoties ar verdošu ūdeni.
- 2.10. Sliktas attiecības ar kolēģiem vai vadību (psiholoģiskais terors).
- 2.11. Neuzmanīga rīcība vai darbs ar bojātu darba aprīkojumu vai iekārtu.

3. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

- 3.1. Darbiniekam jāievēro sekojošas prasības:
 - 3.1.1. darba un atpūtas laika organizācija;
 - 3.1.2. atslodzes vingrinājumi ķermenim un acīm;
 - 3.1.3. drošības zīmju ievērošana (uzmanību karsta virsma, jālieto aizsargcimdi, bīstami elektrība u.c.).
- 3.2. Darbiniekam jāseko līdzi:
 - 3.2.1. lai darba vietā būtu atbilstoša/sabalansēta vispārējā un vietējā ventilācija;
 - 3.2.2. lai darba vietā būtu atbilstošs vispārējais un vietējais apgaismojums;
 - 3.2.3. lai darba vietā būtu kārtība un tīrība;
 - 3.2.4. darba instrumentiem jāatrodas tiem paredzētās vietās un jābūt notīrītiem.
- 3.3. Darbiniekam jālieto sekojoši individuālās aizsardzības līdzekļi:
 - 3.3.1. darba apģērbs;
 - 3.3.2. darba apavi ar neslīdošām zolēm;
 - 3.3.3. galvas virsmas aizsardzības līdzekļi (cepure, tīkliņš);
 - 3.3.4. termoizolējoši priekšauti (darbs pie karstām iekārtām, darbs pie atklātas liesmas);
 - 3.3.5. termoizolējoši cimdi (darbos ar karstiem materiāliem).

4. Prasības darbu uzsākot

- 4.1. Uzvilkt darba apģērbu un apavus (aizliegts darba apģērbu saspraust ar adatām un glabāt kabatās plīstošus vai asus priekšmetus), sakārtot matus zem galvas segas.
- 4.2. Sagatavot individuālos aizsardzības līdzekļus: gumijas cimdus, termoizolējošos cimdus u.tml.
- 4.3. Matus rūpīgi savākt zem galvassegas.
- 4.4. Aizliegts valkāt netīru vai saplēstu darba apģērbu, kā arī tādu, kam noplīsušas pogas.
- 4.5. Apskatīt un sakārtot darba vietu, nolikt vietās visu, kas nebūs nepieciešams darba procesā.
- 4.6. Pārlicināties, ka grīda ir tīra un sausa.
- 4.7. Ieslēgt vispārējo un vietējo ventilāciju.
- 4.8. Ieslēgt vispārējo un vietējo apgaismojumu.
- 4.9. Pārbaudīt, vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir darba kārtībā:
 - 4.9.1. rokas griezējinstrumentiem ir gludi rokturi, kas stingri uzmaukti uz asmens;

- 4.9.2. nažu asināmajiem instrumentiem ir aizsargierīces, kas neļauj asināmajam nazim noslīdot, savainot roku;
- 4.9.3. katlu un cepešpannu rokturi ir droši piestiprināti un tiem nav bojājumu;
- 4.9.4. kustīgajām un rotējošām mehānismu daļām ir aizsargapvalki;
- 4.9.5. darbojas aizsargierīces, kas izslēdz elektriskās darba mašīnas, ja tiek atvērti to vāki.
- 4.10. Par pamanītajiem trūkumiem un bojājumiem ziņot ēdnīcas vadītājam vai iestādes vadītājam. Nedrīkst sākt darbu, pirms trūkumi nav novērsti.
- 4.11. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis vai kādi citi slimības simptomi. Ziņot par to tiešajam vadītājam. Laicīgi griezties pēc medicīniskās palīdzības.
- 4.12. Nedrīkst uzsākt darbu alkohola vai citu apreibinošu vielu ietekmē.

5. Prasības darba laikā

- 5.1. Darba laikā jābūt uzmanīgam, nedrīkst traucēt citus darbiniekus, audzēkņus.
- 5.2. Darīt tikai to darbu, kurš ir uzdots un ietilpst pienākumos.
- 5.3. Ievērot reglamentētos atpūtas pārtraukumus.
- 5.4. Pārtraukumos veikt vingrinājumus atslodzei un noguruma profilaksei.
- 5.5. Lai novērstu vai samazinātu roku traumatismu - sagriešanās ar asiem priekšmetiem, izmantot mehāniskos smalcinātājus (elektriskais smalcinātājs („blenderis”), mizošanas iekārtas.
- 5.6. Konservu atvēršanai izmantot tikai konservu nazi.
- 5.7. Saldētas gaļas sadalīšanu veikt tikai pēc tam, kad tā ir atkausēta.
- 5.8. Dēlīšus, uz kuriem tiek sadalīti produkti, novietot uz gludas virsmas.
- 5.9. Aizliegts nēsāt nažus, dakšiņas un citus asus priekšmetus, pavērstus ar asajām daļām uz priekšu, darba apģērba kabatās.
- 5.10. Gaļasmašīnas, sajaucēji u.c. darba mašīnas ieslēgt pēc to piepildīšanas ar izejvielām un tikai tad, kad to vāki ir aizvērti.
- 5.11. Ja produktu nepieciešams iestumt gaļas mašīnā, sajaucējā u.c., lietot koka lāpstiņas, kas paredzētas šim nolūkam.
- 5.12. Virs gaļasmašīnas piltuves, kuras diametrs pārsniedz 4,5 cm, uzstādīt aizsargredzenu, kas neļauj rokām saskarties ar mašīnas rotējošajām daļām.
- 5.13. Sekot, lai tauk yai eļļa, kas novietoti uz plīts sasildīšanai, neuzliesmotu.
- 5.14. Ievietojot verdošos taukos vai eļļā saknes, nedrīkst pieļaut, ka ūdens piekļūst taukvielām.
- 5.15. Sekot, lai plīts virsma nesakārstu virs 500°C.
- 5.16. Aizliegts dzesēt plīts virsmu ar ūdeni.
- 5.17. Plītīs, kuras apgādātas ar ūdenssildītājiem, aizliegts uzsildīt ūdeni virs 80°C, ja tā noticis, tad ieteicams lieko ūdeni nosmelt un pieliet aukstu.
- 5.18. Katlu vākus atvērt tā, lai tvaiki plūstu virzienā no sevis.
- 5.19. Spiedienkatlus var atvērt tikai pēc tam, kad tvaiki ir novadīti caur vārstuli un spiediens krities līdz nulles atzīmei.
- 5.20. Katlus un citas tilpnes drīkst piepildīt tikai par % no to tilpuma.
- 5.21. Katlus ar šķidrumu pa plīts virsmu jāpārvieta vienmērīgi, bez grūdieniem un rāvieniem.
- 5.22. Celt vai noņemt tos no plīts drīkst tikai divatā.
- 5.23. Nesot trauku ar karstu ēdienu, to nedrīkst piespiest pie ķermeņa.
- 5.24. Pārvietojot uz plīts katlus, cepešpannas u.c. traukus ar karstiem ēdieniem, kā arī ievietojot vai izņemot pannas no cepeškrāsns, jāuzvelk termoizolējoši cimdi.
- 5.25. Produktu cepšanai cepeškrāsnī drīkst izmantot tikai tādas pannas, kuras var brīvi

ielikt krāsni.

- 5.26. Traukus ar karstiem ēdieniem novietot uz paliktņiem, kuru izmēri ir lielāki par novietojamo trauku izmēriem.
- 5.27. Uz grīdas izlijušos taukus un citus šķidrums saslaucīt nekavējoties.
- 5.28. Aizliegts žāvēt lupatas, dvieļus uz darba aprīkojuma sakarstošajām virsmām.
- 5.29. Trauku lupatas, dvieļus žāvēt tiem paredzētās vietās.
- 5.30. Ja uz rokām radies kaut vai nenožīmīgs apdegums vai trauma, darbu nekavējoties pārtraukt un veikt nepieciešamos pirmās palīdzības pasākumus. Par notikušo ziņot tiešajam darba vadītājam.

6. Prasības darbu beidzot

- 6.1. Atvienot elektroiekārtas no elektrotīkla.
- 6.2. Sakārtot darba vietu.
- 6.3. Izslēgt ventilāciju un apgaismojumu.
- 6.4. Novilkt un sakārtot individuālos aizsardzības līdzekļus.
- 6.5. Ziņot tiešajam darbu vadītājam par darba laikā konstatētiem bojājumiem un nepilnībām, ja tādi ir konstatēti.

7. Rīcība ārkārtas situācijā

- 7.1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties darbu pārtraukt un ziņot vadītājam, kā arī veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu pa tālr. **112**, nosaucot ugunsgrēka vietas adresi un savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru.
- 7.2. Rodoties bīstamībai, kas var izsaukt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
- 7.3. Traumas vai nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību vai izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību pa tālr. **113**, uzrādot nelaimes gadījuma vietas precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.
- 7.4. Par darba laikā iegūtajām traumām nekavējoties ziņot vadītājam.
- 7.5. Notikuma vietā saglabāt pēc avārijas vai nelaimes gadījuma izveidojušos situāciju. To izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu, ja šāda situācija pati par sevi rada bīstamību, kā arī pēc viegliem nelaimes gadījumiem, ja tiek traucēts darbs.
- 7.6. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā atslēgt strāvas avotu, cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības. Ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu, izsaukt ātro medicīnisko palīdzību, ziņot darbu vadītājam.

8. Darbinieka atbildība par instrukcijas noteikumu pārkāpumiem

Par instrukcijas prasību neizpildīšanu, darba disciplīnas pārkāpumiem, atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām, kas radušās pārkāpuma rezultātā pēc pastāvošās likumdošanas vainīgajai personai piemērojama paredzētā disciplinārā, civiltiesiskā vai kriminālā atbildība. Personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības prasības, atkarībā no kaitējuma raksturu un sekām, var tikt sauktas pie disciplinārās, civiltiesiskās vai kriminālās atbildības.

DDI ar 42.pielikumiem sagatavoja LVT darba aizsardzības speciālists